

Všetko, čo potrebujete vedieť skôr, ako navštívite vášho lekára

REGISTROVAŤ / PRIHLÁSIŤ SA

Triáž pacientov s COVID-19. Dostanem potrebnú liečbu? / Otázky a odpovede

1 V súvislosti s pandémiou COVID -19 sa spomína, že v nemocniciach môžu chýbať „vzácne zdroje“. Čo to je?

Aktualizované ku dňu: 10.05.2021

Hromadné nešťastia a havárie, prírodné alebo priemyselné katastrofy, či epidémie nakažlivých chorôb sú považované za **krízové situácie**, ktoré za určitých okolností a na určitý čas môžu spôsobiť, že tzv. intenzívnu zdravotnú starostlivosť (viď odpoveď na otázku č. 3) bude potrebovať viac pacientov ako sú reálne kapacity v nemocniciach.

Zdravotníckymi kapacitami, ktoré sa v týchto krízových situáciách môžu na určitý čas vyčerpať sa majú sa na mysli napríklad kvalifikovaní zdravotnícki pracovníci, priestory zdravotníckych zariadení, lôžka, prístrojové vybavenie, zdravotnícke pomôcky alebo lieky. Hovorí sa tomu, že ide o **tzv. vzácne zdroje**.

2 Hovorí sa, že kvôli ochoreniu COVID-19 je nedostatok lôžok na JIS-kách a bude sa musieť realizovať triáž pacientov? Čo to presne znamená?

Aktualizované ku dňu: 10.05.2021

Triáž je vo všeobecnosti pojem používaný aj v medicíne a doslovne znamená „triediť“ (z francúzskeho slova „*trier*“).

V súvislosti s mimoriadnou zdravotníckou situáciou, ktorú na Slovensku zapríčinila prebiehajúca pandémia ochorenia COVID-19 bol Ministerstvom zdravotníctva SR vypracovaný **presný postup**, za akých podmienok a kedy je možné takúto triáž pacientov realizovať.

Triáž pacientov je postup, ktorý prebieha na základe vopred jasne stanovených kritérií, ktoré sú rovnocenné pre všetkých pacientov a **používa sa v krízových situáciách**. Ide o postup, v ktorom sa v situácii nedostatku vzácných zdrojov v urgentnej alebo neodkladnej zdravotnej starostlivosti rozhoduje o tom, **ktorému pacientovi bude poskytnutá intenzívna zdravotná starostlivosť a ktorému pacientovi bude poskytnutá iná, pre pacienta primeraná a dostupná zdravotná starostlivosť**.

Triáž pacientov sa teda týka iba poskytovania intenzívnej zdravotnej starostlivosti, nie zdravotnej starostlivosti ako takej.

3 Čo znamená „intenzívna zdravotná starostlivosť“?

Aktualizované ku dňu: 10.05.2021

Intenzívna zdravotná starostlivosť sa zameriava na starostlivosť a liečbu kriticky chorých, u ktorých hrozí zlyhanie, zlyháva alebo zlyhala funkcia jedného alebo viacerých orgánových systémov. Slúži ako náhrada alebo podpora zlyhávajúcich životných funkcií u pacienta. Môže to byť napríklad umelá pľúcna ventilácia, intenzívna podpora krvného obehu, dialýza a pod.

4 Musia byť splnené nejaké podmienky, aby sa mohla triáž realizovať?

Aktualizované ku dňu: 10.05.2021

Áno. Podľa **odborného usmernenia** ministerstva zdravotníctva je proces triáže pacientov viazaný výlučne:

- na vyhlásený **núzový stav** na Slovensku a zároveň
- musí bezprostredne hroziť alebo už existuje situácia **nedostatku vzácnych zdrojov**, napríklad lôžok, na ktorých sa poskytuje intenzívna starostlivosť.

Či bezprostredne hrozí alebo už existuje situácia nedostatku vzácnych zdrojov posudzuje ministerstvo zdravotníctva podľa vopred stanovených kritérií, napríklad podľa stavu obsadenosti lôžok, ktoré umožňujú poskytovanie intenzívnej starostlivosti. Triáž sa môže týkať iba niektorých nemocníc, alebo všetkých nemocníc. O tom tiež rozhoduje ministerstvo zdravotníctva.

Ak sú všetky tieto podmienky naplnené, **ministerstvo zdravotníctva ešte musí začatie triáže vyhlásiť**. Tiež musí existenciu týchto podmienok pravidelne monitorovať a ak skončí núzový stav, alebo pominie hrozba nedostatku vzácnych zdrojov, musí vyhlásiť ukončenie procesu triáže.

5 Kto o triáži rozhoduje? Bude rozhodovanie objektívne?

Aktualizované ku dňu: 10.05.2021

Proces triáže má veľmi prísne podmienky a princípy, na ktorých je postavený. Triáž je výlučne viazaná na krízovú situáciu a je to medicínsky rozhodovací proces. Je to súhra medicínskych, etických a právnych požiadaviek, ktoré sa vzťahujú na celý proces - poskytovanie a ukončenie poskytovania intenzívnej starostlivosti.

Odborné usmernenie ministerstva zdravotníctva presne určuje, ktorí lekári majú v ktorej fáze zodpovednosť za rozhodovanie. Nejde iba o rozhodnutie jedného ošetrojúceho lekára, ale o rozhodnutie ošetrojúceho tímu lekárov najmä z oblasti intenzívnej medicíny, ktorí navzájom konzultujú a posudzujú zdravotný stav každého pacienta osobitne.

Vo vzťahu ku každému pacientovi sa vyžaduje rovnaký, nediskriminačný prístup, avšak v situácii obmedzenosti vzácnych zdrojov musia lekári rozhodovať na základe prísnejších a objektívnych kritérií. V celom procese musia starostlivo a kvalifikovane posúdiť špecifiká situácie a zohľadňovať ich pri rozhodovaní.

Pri procese triáže sú kľúčové medicínske kritériá a tie musia byť objektívne, odborne zdôvodnené, eticky prijateľné a transparentné. Inak povedané, všetky rozhodnutia musia byť medicínsky odôvodnené a zdokumentované v zdravotnej dokumentácii pacienta.

6 Čo ak sa v triáži rozhodne, že mne alebo môjmu príbuznému nebude poskytnutá intenzívna zdravotná starostlivosť, lebo je málo lôžok na JIS?

Aktualizované ku dňu: 10.05.2021

To, či konkrétnemu pacientovi bude poskytnutá intenzívna zdravotná starostlivosť je medicínskym rozhodnutím, pri dodržaní všetkých etických a objektívne zdôvodniteľných pravidiel. V prípade, že výsledkom triáže bude rozhodnutie, že pacientovi nebude poskytnutá intenzívna zdravotná starostlivosť znamená, že pacientovi bude poskytnutá **iná, pre pacienta primeraná a dostupná zdravotná starostlivosť** v závislosti od toho, čo pacient z hľadiska liečby potrebuje.

7 Ako je to s informovaným súhlasom? Čo ak ako pacient nebudem súhlasiť s výsledkom triáže?

Aktualizované ku dňu: 10.05.2021

Informovaný súhlas je vo všeobecnosti nevyhnutnou podmienkou na vykonanie akéhokoľvek zdravotníckeho výkonu. Ním vlastne pacient vyjadruje súhlas s vykonaním zákroku. Informovanému súhlasu vždy musí predchádzať poučenie pacienta o zákroku.

V niektorých situáciách informovaný súhlas nie je potrebný. Je to v prípadoch, kedy pacient informovaný súhlas s poskytovaním zdravotnej starostlivosti nemôže udeliť, resp. sa nevyžaduje. Ide o situácie, keď sa sleduje verejný záujem spoločnosti (ochranné liečenie, prenosné choroby), alebo sa sleduje ochrana pacienta, nakoľko pacient nie je v stave spôsobilom posúdiť svoj zdravotný stav (neodkladná zdravotná starostlivosť a bezvedomie).

Rovnaký princíp platí aj pri zdravotníckych výkonoch, ktoré súvisia s triážou. Ak ošetrojúci lekár, resp. konzílium lekárov rozhodne o poskytovaní intenzívnej starostlivosti, napríklad o pripojení na umelú pľúcnu ventiláciu a pacient je v stave, že informovaný súhlas vzhľadom na svoj zdravotný stav udeliť môže, musí takýto súhlas poskytnúť. Má však zároveň právo takúto

liečbu odmietnuť.

Ak je výsledkom procesu triáže rozhodnutie, že pacientovi nebude poskytovaná intenzívna starostlivosť, takéto rozhodnutie je medicínskym rozhodnutím a nie je viazané na informovaný súhlas pacienta. V takomto prípade však musí byť pacientovi poskytnutá iná pre pacienta primeraná a dostupná zdravotná starostlivosť, ktorá bude smerovať k zlepšeniu alebo udržaniu čo najlepšej kvality života, k liečbe príznakov ochorenia či zmierňovaniu utrpenia. Pri všetkých medicínskych výkonoch spojených s takouto liečbou sa taktiež informovaný súhlas pacienta vyžaduje.

8 A čo moje právo byť poučený o poskytovanej zdravotnej starostlivosti? Mení sa na ňom niečo v súvislosti s triážou?

Aktualizované ku dňu: 10.05.2021

Nie. Právo pacienta byť v dostatočnej a najmä zrozumiteľnej miere poučený (informovaný) o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti ostáva vo všetkých prípadoch zachované.

Poučenie sa môže poskytnúť aj inej osobe, ktorú pacient určil, napríklad blízkeho príbuznému, alebo ďalším osobám, ktoré stanovuje **zákon o zdravotnej starostlivosti**.

9 Môže lekár informovať o mojom zdravotnom stave príbuzných, alebo s tým musím vopred súhlasiť?

Aktualizované ku dňu: 10.05.2021

Komunikácia lekára s pacientom je dôležitá súčasť poskytovania zdravotnej starostlivosti.

V súvislosti s triážou by adekvátna komunikácia s pacientom mala prebiehať pred, počas, aj po ukončení procesu triáže, pokiaľ to zdravotný stav pacienta dovoľuje.

Odborné usmernenie ministerstva zdravotníctva týkajúce sa triáže kladie dôraz aj na adekvátnu komunikáciu s jeho príbuznými alebo inými, jemu blízkymi osobami.

Čo sa týka **poskytnutia poučenia blízkym príbuzným** pacienta platí to, čo je uvedené v odpovedi na predchádzajúcu otázku, a teda, že je možné ho poskytnúť aj osobe, ktorú pacient určil.

Čo sa však týka **informácií o zdravotnom stave pacienta**, v tomto prípade je lekár povinný zachovávať **mlčanlivosť** o údajoch, ktoré sa dozvedel od pacienta, ale tiež o údajoch obsiahnutých v zdravotnej dokumentácii. Preto v prípade poskytovania informácií príbuzným pacienta alebo iným, jemu blízkym osobám by mal pacient najprv zbaviť lekára mlčanlivosťou a uviesť voči komu sú zdravotnícki pracovníci oprávnení jeho zdravotný stav komunikovať.

Zákon o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti nestanovuje, akým spôsobom musí k zbaveniu mlčanlivosťou dôjsť, dôležité je, aby bola zrejmá vôľa pacienta tento úkon urobiť.

10 Kde sa dokumentujú všetky rozhodnutia ošetrojúceho lekára a ich odôvodnenia v súvislosti s realizáciou triáže pacienta?

Aktualizované ku dňu: 10.05.2021

Všetky rozhodnutia lekára, dôvody rozhodnutí, vrátane osôb, ktoré rozhodnutia v súvislosti s triážou realizovali, sa zaznamenávajú do zdravotnej dokumentácie pacienta.

11 Nezasahuje takéto rozhodovanie o (ne)poskytnutí intenzívnej zdravotnej starostlivosti do práv pacienta?

Aktualizované ku dňu: 10.05.2021

Realizácia triáže je výnimočný a náročný proces viazaný na výnimočnú krízovú situáciu.

Ide o špecifickú situáciu, kedy v dôsledku pandémie dochádza k už spomínanému obmedzeniu vzácnych zdrojov (viď odpoveď na otázku č. 1). V týchto prípadoch môže dôjsť v istom zmysle k obmedzeniu autonómie rozhodovania pacienta. To znamená, že v situácii obmedzenia vzácnych zdrojov sú možnosti voľby pre poskytnutie konkrétnej liečby, resp. využitie vzácnych zdrojov pre konkrétneho pacienta stanovené prísnejšie a špecifickejšie.

Samotné odborné usmernenie ministerstva zdravotníctva uvádza, že realizácia triáže sa dotýka základných práv pacienta, osobitne ochrany jeho života a zdravia, ako aj plného rešpektovania jeho dôstojnosti. Práve z toho dôvodu musia byť všetky rozhodnutia súčasťou transparentného rozhodovacieho procesu. Musia byť pritom nastavené tak, aby rešpektovali príslušné medicínske, etické a právne pravidlá a zároveň, aby bol zabezpečený spravodlivý prístup k zdravotnej starostlivosti v situácii nedostatku vzácnych zdrojov, bez diskriminácie pacienta a pri rešpektovaní jeho dôstojnosti. A tiež, aby bola každému

pacientovi poskytnutá maximálna možná liečba a starostlivosť.

Nenašli ste odpoveď, ktorú ste hľadali?

Napíšte nám na office@medius.sk

Po návšteve Vášho lekára sa zastavte na www.podakuj.sk

Chcete sa o tomto projekte **dozvedieť viac?**

ÁNO, SOM ZVEDAVÝ

Partneri projektu:

Prevádzkovateľom webu Ambulancia.online je:

Komora pre medicínske právo - MEDIUS / Mäsiarska 6, 04001 Košice / 0948 342 800 / office@medius.sk